

**PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE PAKOŚĆ
NA LATA 2016-2018**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	5
II. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE.....	5
III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE	7
1. DZIECKO I MŁODZIEŻ W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM.....	7
2. RODZINA I DZIECKO W ŚRODOWISKU LOKALNYM	11
3. POMOC I WSPARCIE RODZINY I DZIECKA W TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ.....	19
4. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ RODZINY I DZIECKA	28
IV. CELE I ZADANIA.....	33
V. FINANSOWANIE PROGRAMU.....	40
VI. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	40
SPIS TABEL I WYKRESÓW	42

WPROWADZENIE

Rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i zaspokajania potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka, jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces jego socjalizacji, kształtowanie osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Prawidłowo funkcjonująca rodzina zaspokaja wszystkie potrzeby dziecka w sferze psychicznej i materialno-bytowej, jest źródłem poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa. Są jednak rodziny, które niewłaściwie pełnią przypisane im role. W rodzinach tych niejednokrotnie zachodzą zjawiska patologiczne (np. alkoholizm, przemoc, rozwody lub śmierć rodziców, sieroctwo społeczne, narkomania, przestępczość, próby samobójcze, ubóstwo i bezrobocie, brak właściwej opieki rodzicielskiej i nieporadność życiowa oraz nieprzystosowanie społeczne), które czynią je dysfunkcjonalnymi, czyli takimi, które nie potrafią sprostać swoim obowiązkom, m.in. względem dzieci, oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Dezorganizacja rodziny powoduje, że staje się ona niewydolna wychowawczo, a tym samym wymaga stałego monitorowania i świadczenia komplementarnego wsparcia ze strony przedstawicieli różnych grup zawodowych (np. pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, opiekunów placówek wsparcia dziennego, pracowników ochrony zdrowia, policji, kuratorów sądowych czy przedstawicieli innych instytucji i organizacji, które działają na rzecz rodziny i dziecka) oraz podejmowania działań w oparciu o sprecyzowany plan działania. Taką możliwość daje stworzenie lokalnego systemu wspierania rodziny, który – przy założeniu, że naturalnym i koniecznym środowiskiem wychowania dziecka jest rodzina – powinien być nastawiony na pomoc w rozwiązywaniu życiowych jej problemów oraz przywróceniu prawidłowego funkcjonowania, a gdy już nastąpi rozkład więzi rodzinnych i zaistnieją okoliczności zmuszające do rozłączenia rodziny i umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, na motywowanie rodziców do zmiany oraz stworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny.

Istotne znaczenie dla stworzenia systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych ma przygotowanie programowych podstaw jego funkcjonowania. Na szczeblu gminnym taką rolę pełni programy wspierania rodziny, w ramach których planowane są zadania służące wzmocnieniu bądź przywróceniu zdolności rodzin do wypełniania przypisanym im funkcji głównie poprzez wczesną profilaktykę i interwencję.

Niniejszy program został przygotowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pakości. Składa się z kilku części. W pierwszej zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia programu.

Druga i trzecia część programu obejmują informacje ogólne na temat gminy oraz diagnozę sytuacji rodziny i dziecka w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane od podmiotów działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, analizę ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego, a także identyfikację instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz rodziny i dziecka w gminie.

Czwarta część programu, obejmująca przygotowany w formie zestawień tabelarycznych harmonogram, wyznacza cele i niezbędne do podjęcia zadania, wskazując m.in. realizatorów poszczególnych zapisów oraz czas ich wdrożenia.

Piąta i szósta część programu zawierają informacje na temat sposobu finansowania dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego w części czwartej dokumentu zestawu wskaźników monitoringowych.

I. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Obowiązek opracowania Programu Wspierania Rodziny Gminy Pakość na lata 2016-2018 wynika z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Program pozostaje w zgodności ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pakość na lata 2016-2020 i umożliwia aplikowanie o dodatkowe środki finansowe w oparciu o konkursy ogłaszane przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w ramach programów resortowych, w tym resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

II. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE

Pakość jest gminą miejsko-wiejską położoną w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie inowrocławskim. Zajmuje powierzchnię 86,5 km² i należy do mniejszych gmin w powiecie i w województwie. W jej skład wchodzi miasto Pakość oraz 16 miejscowości wiejskich tworzących 12 sołectw: Dziarnowo, Gorzany-Giebni-Węgierce, Jankowo, Kościelec, Ludkowo-Mielno-Wojdał, Ludwiniec, Łącko, Radłowo, Rybitwy, Rycerzewo, Rycerzewko i Wielowieś.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina leży na styku Pojezierza Gnieźnieńskiego (w jego części zachodniej) i Równiny Inowrocławskiej (w części wschodniej). Wyraźną granicę obu jednostek wyznacza rzeka Noteć, która przepływa przez jeziora Mielno i Pakoskie.

Na koniec 2014 roku gmina liczyła 9.869 mieszkańców, w tym 5.068 kobiet. W ostatnich latach widoczny jest systematyczny spadek liczby ludności oraz postępujący proces jej starzenia. Wpływ na to ma zmniejszająca się liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, a także rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Gmina jest typową gminą o charakterze rolniczym, czemu sprzyjają dobre gleby oraz wysoka kultura rolna. W strukturze upraw dominują zboża, ziemniaki, warzywa gruntowe, uprawy przemysłowe, buraki cukrowe oraz rzepak i rzepik, natomiast podstawowy kierunek

produkcji zwierzęcej, która nie jest liczącym się kierunkiem w produkcji rolnej w gminie, stanowi chów bydła i trzody chlewnej.

Na terenie gminy funkcjonuje ok. 850 podmiotów gospodarczych. Na koniec 2014 roku działalność gospodarcza w gminie była przede wszystkim prowadzona w takich sekcjach, jak: handel i usługi w zakresie napraw, transport i gospodarka magazynowa oraz przetwórstwo przemysłowe i budownictwo.

Gmina charakteryzuje się relatywnie wysokim poziomem bezrobocia, które jest dominującym problemem społecznych na jej terenie. Dotyka ono przede wszystkim osoby młode, najczęściej w wieku 25-34 lata oraz ze stażem pracy od roku do 5 lat, osoby pozostające bez zatrudnienia dłużej, tj. 12 miesięcy i więcej, a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym.

W ostatnich latach zwiększa się liczba mieszkań w gminie, przy czym spada liczba mieszkań będących w zasobach gminy. Wśród tych ostatnich zdecydowaną większość stanowią mieszkania komunalne, natomiast liczba mieszkań socjalnych jest niewielka i zarazem niewystarczająca do zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy w tym zakresie.

Zdecydowana większość mieszkań w gminie wyposażona jest w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Niedostatecznie rozwinięta jest natomiast sieć gazowa, do której dostęp ma zapewniony nieco ponad połowa mieszkańców gminy, przy czym jedynie 3% na jej obszarze wiejskim.

Gmina posiada bazę oświatową, na którą składają się: 2 przedszkola, w tym 1 prywatne, 2 szkoły podstawowe, gimnazjum oraz szkoła ponadgimnazjalna. Na terenie gminy brak jest natomiast zorganizowanej formy opieki nad dziećmi do lat 3, tj. żłobka, czy klubu dziecięcego. Działalność kulturalna w gminie ogniskuje się z kolei wokół Ośrodka Kultury i Turystyki oraz Biblioteki Publicznej w Pakości. Uprawianiu sportu i rozwojowi kultury fizycznej w gminie sprzyja natomiast infrastruktura sportowa obejmująca m.in.: stadion, 2 kompleksy boisk „Orlik”, boiska piłkarskie i szkolne, sale gimnastyczne i place zabaw. Istotną rolę w tym obszarze odgrywają także działające na terenie gminy zespoły i kluby sportowe, w tym: Klub Sportowy „Notecianka” Pakość oraz Ludowe Zespoły Sportowe w Radłowie, Wielowisi i Kościelcu.

W gminie funkcjonuje 1 niepubliczny zakład opieki zdrowotnej, prowadzone są 2 prywatne praktyki lekarskie oraz działają 2 apteki. Główną instytucją realizującą zadania

pomocy społecznej w gminie jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości wraz z funkcjonującymi przy nim Świetlicami „Słoneczko” i „Przystań”, a nad bezpieczeństwem publicznym jej mieszkańców czuwa Komisariat Policji w Pakości. Sektor pozarządowy funkcjonujący w gminie obejmuje 19 organizacji.

III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE

1. DZIECKO I MŁODZIEŻ W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM

Diagnoza sytuacji dziecka i młodzieży w środowisku szkolnym i rodzinnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących w gminie placówkach oświatowych. Badania te umożliwiły identyfikację występujących problemów i przyczyn negatywnych zachowań, pozyskanie informacji na temat posiadanych przez placówki zasobów, oferty zajęć dodatkowych, podejmowanych działań profilaktycznych i wychowawczych, form współpracy z rodzicami oraz z innymi instytucjami i organizacjami, a także określenie potrzeb dzieci i młodzieży oraz możliwości ich zaspokojenia.

Do analizy przedłożono w sumie 4 ankiety wypełnione przez dyrektorów następujących placówek: Przedszkole Miejskie w Pakości (liczba dzieci: 130), Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości (liczba uczniów: 532), Gimnazjum im. Ewarysta Estkowskiego w Pakości (liczba uczniów: 244) oraz Zespół Placówek Oświatowych w Kościelcu (liczba uczniów: 108).

Posiadane zasoby oraz oferta zajęć dodatkowych

Wszystkie badane placówki dają możliwość skorzystania ze wsparcia pedagoga i logopedy, w każdej szkole jest pielęgniarka, a w Gimnazjum w Pakości psycholog. Wszystkie placówki prowadzą dożywianie (stołówki funkcjonują w Przedszkolu Miejskim i Gimnazjum w Pakości), posiadają sprzęt audiowizualny i boisko szkolne. W Gimnazjum w Pakości nie ma doradcy zawodowego.

Biblioteka, świetlica, sala gimnastyczna i pracownia komputerowa z dostępem do sieci Internet znajdują się we wszystkich szkołach, a klasy integracyjne jedynie w Gimnazjum w Pakości.

Dane szczegółowe na temat zasobów poszczególnych placówek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Zasoby ankietowanych placówek oświatowych

zasoby placówek	Przedszkole Miejskie w Pakości	Szkoła Podstawowa w Pakości	Gimnazjum w Pakości	Zespół Szkół w Kościelcu	ogółem
dostęp do pedagoga					4
dostęp do pielęgniarki					3
dostęp do logopedy					4
dostęp do psychologa					1
dostęp do doradcy zawodowego					0
prowadzenie dożywiania					4
sprzęt audiowizualny					4
biblioteka szkolna					3
świetlica szkolna					3
stołówka					2
sala gimnastyczna					3
boisko szkolne					4
pracownia komputerowa z Internetem					3
klasy integracyjne					1

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w placówkach oświatowych w gminie.

Badane placówki proponują uczniom zajęcia dodatkowe, w tym kierowane do osób mających specjalne potrzeby edukacyjne. Najczęściej są to: różnorodne przedmiotowe koła zainteresowań, zajęcia rozwijające uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rewalidacyjne, wspomagające rozwój dziecka oraz terapia pedagogiczna. W Zespole Placówek Oświatowych w Kościelcu są to również zajęcia artystyczne i sportowe.

Problemy dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz przyczyny negatywnych zachowań

W opinii przedstawicieli ankietowanych placówek dzieci, młodzieży i ich rodziny, najczęściej zmagają się z problemami, u podstaw których leżą prowadzące do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej ogólne problemy rodziny związane z brakiem pracy, ubóstwem i nałogami. Ankietowani szczególnie podkreślili trudną sytuację rodzin, w których rodzice pracują za granicą bądź w miejscach znacznie oddalonych od domu. Efektem tego są m.in. problemy natury emocjonalnej, agresja i przemoc oraz nieprzestrzeganie przyjętych norm i zasad postępowania.

Wśród najczęstszych przyczyn negatywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży badani wskazywali niski poziom kompetencji wychowawczych rodziców ujawniający się m.in. w nieprawidłowych relacjach rodzic – dziecko, zaburzenia rozwojowe dzieci i młodzieży, brak pozytywnych wzorców i autorytetów, nieumiejętność współdziałania w grupie oraz stres.

Podjęmowane działania profilaktyczne i wychowawcze

W ankietowanych placówkach podejmowane są różnorodne działania profilaktyczne i wychowawcze. Przybierają one formę realizowanych programów profilaktycznych i wychowawczych oraz warsztatów. Już na poziomie przedszkolnym realizowany jest program, którego celem jest m.in. nabycie umiejętności negocjacji i dostarczanie przykładów na rozwiązywanie sytuacji konfliktowych w drodze kompromisu, z poszanowaniem potrzeb innych. W Szkole Podstawowej w Pakości wsparcie biegnie trzytorowo poprzez działania wspierające, interwencyjne i terapeutyczne. Profilaktyka polega głównie na wzmacnianiu więzi z rodziną i szkołą, co z założenia ma chronić dzieci przed zachowaniami problemowymi. Na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym realizowane są programy i warsztaty profilaktyczne metodą wczesnej interwencji, a także lekcje wychowawcze wzmacniające więzi rodzinne, np. pn. „Postaw na rodzinę – poznaj się lepiej”.

Współpraca z rodzicami oraz z innymi instytucjami i organizacjami

Badane placówki podejmują współpracę z rodzicami uczniów. Najczęściej w jej ramach odbywają się zebrania ogólne, spotkania indywidualne, a także w razie potrzeby spotkania ze specjalistami (np. z pedagogiem szkolnym, psychologiem i specjalistą ds. uzależnień). Prowadzona jest również pedagogizacja rodziców.

Ankietowane placówki współpracują również z innymi instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i ich rodziny. Zazwyczaj są to: działające w Pakości – Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Kultury i Turystyki, inne placówki oświatowe oraz zlokalizowane w Inowrocławiu: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Sąd Rodzinny i Komenda Powiatowa Policji.

Spośród ww. podmiotów, ważną rolę pełni Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Inowrocławiu świadcząca specjalistyczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną dzieciom, młodzieży, ich rodzicom i nauczycielom. Istotny punkt działalności Poradni stanowią zajęcia socjoterapeutyczne adresowane do dzieci i młodzieży z zaburzeniami w zachowaniu, mających trudności w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami, z niską samooceną, nieśmiały, nieradzących sobie ze stresem, sprawiających problemy w emocjonalnym i społecznym funkcjonowaniu, agresywnych.

W roku szkolnym 2014/2015 pomocą specjalistów z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej objętych zostało 98 uczniów ze szkół podstawowych i gimnazjum z gminy Pakość. Główną przyczynę udzielenia wsparcia stanowiły trudności w uczeniu się. Wśród innych powodów zgłaszania się uczniów do Poradni były: trudności wychowawcze, problemy emocjonalne, zaburzenia zachowań i zaburzenia mowy. W wyniku przeprowadzonych badań zalecono im różne formy pomocy, w tym: kształcenie specjalne dla uczniów z różną niepełnosprawnością, nauczanie indywidualne, odroczenie od obowiązku szkolnego, dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychoedukacyjnych ucznia oraz zajęcia specjalistyczne (dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne).

Istotne znaczenie ma również współpraca placówek oświatowych z kuratorami sądowymi. Według danych II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującego orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich przy Sądzie Rejonowym w Inowrocławiu, w 2014 roku na terenie gminy prowadzono łącznie 61 spraw, w tym 28 spraw małoletnich objętych na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu opieką, kuratelą lub nadzorem wynikającym z ograniczenia władzy rodzicielskiej, 23 sprawy osób uzależnionych od alkoholu i poddanych obowiązkowi leczenia na mocy orzeczenia sądu oraz 10 spraw nieletnich, wobec których zostały prawomocnie orzeczone środki poprawcze lub wychowawcze, z wyjątkiem tych, które ze swej istoty nie podlegają dalszemu wykonaniu (np. „upomnienie”). Jednocześnie

według danych I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującego orzeczenia w sprawach karnych, na koniec 2014 roku pod dozorem kuratora pozostawały 63 osoby dorosłe z terenu gminy, które zostały skazane prawomocnym wyrokiem sądu (11 z nich było pod dozorem za przestępstwa związane z przemocą w rodzinie).

Potrzeby dzieci i młodzieży oraz możliwości ich zaspokojenia

Za najważniejszą potrzebę dzieci i młodzieży w gminie przedstawiciele ankietowanych placówek uznali bezpieczne i wartościowe zagospodarowanie czasu wolnego, co mogłoby się odbywać poprzez wydłużenie czasu pracy świetlic szkolnych oraz zorganizowanie dodatkowych, atrakcyjnych zajęć.

W celu zaspokojenia potrzeb dzieci i uczniów, badane placówki, korzystając z posiadanych zasobów, realizują wyznaczone im zadania. Podstawą jest monitorowanie sytuacji dzieci i natychmiastowa reakcja w przypadku wystąpienia nieprawidłowości. Istotna jest także szybka diagnoza dysfunkcji i kierowanie do specjalistów oraz systematyczne podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców.

Placówki oświatowe wspierają także rodziców w zaspokajaniu potrzeb dzieci i młodzieży poprzez organizowanie szeregu różnorodnych zajęć pozalekcyjnych, zarówno profilaktycznych, jak i rozwijających zainteresowania, oraz wycieczek edukacyjnych i rekreacyjnych. Dodatkowo ankietowani widzą możliwości lepszego zaspokojenia potrzeb dzieci i młodzieży, a upatrują ich głównie w racjonalizacji godzin dowozu uczniów, co umożliwiłoby zainteresowanym pełniejszy udział w ofercie zajęć pozalekcyjnych.

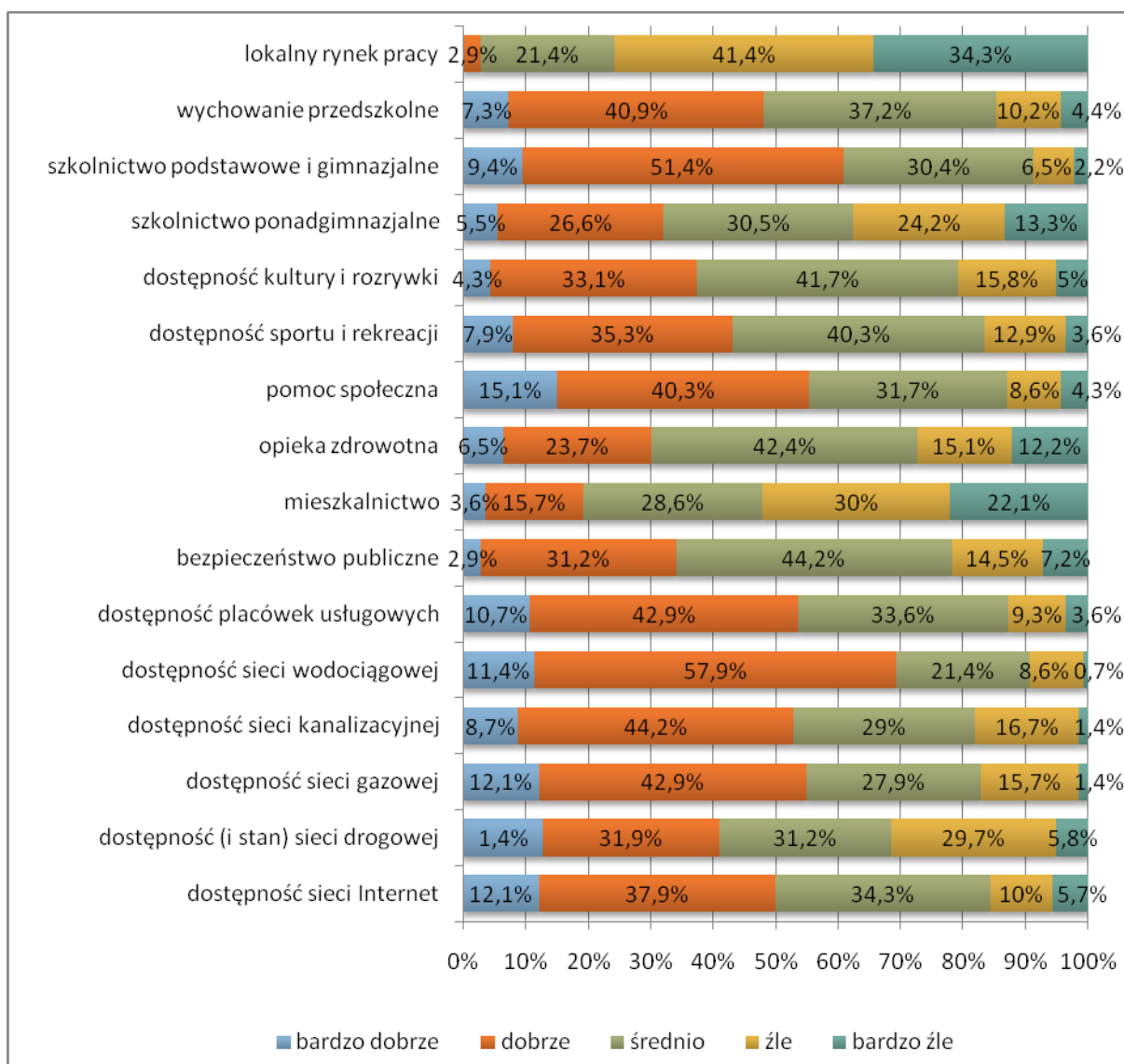
2. RODZINA I DZIECKO W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy sytuacji rodziny i dziecka w gminie przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Burmistrza Pakości, jego Zastępcy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Miejskiego, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Badania te posłużyły m.in. ocenie warunków życia w gminie, identyfikacji występujących na jej terenie problemów społecznych, wskazaniu grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz poznaniu istotnych z punktu widzenia niniejszego Programu opinii na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego, negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży, ich przyczyn, a także propozycji działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia natężenia tych problemów oraz zminimalizowania ich skutków.

Do analizy przedłożono w sumie 141 wypełnionych anonimowo ankiet. Odpowiedzi na pytanie o warunki życia w gminie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Warunki życia w gminie

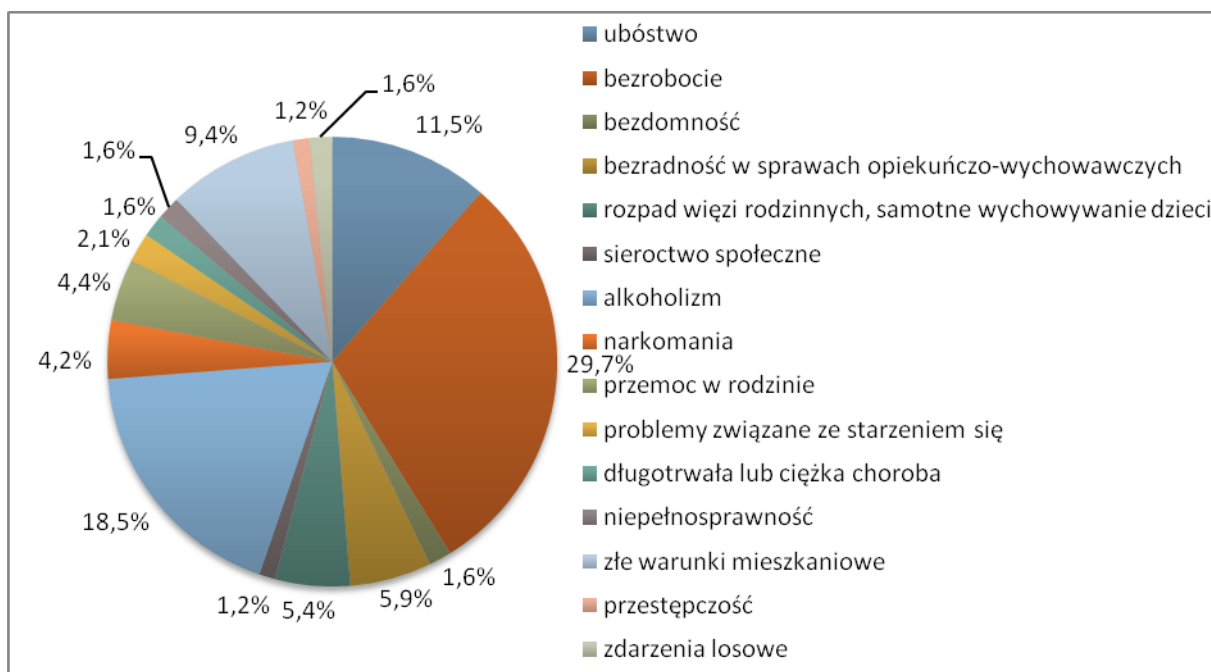
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili dostęp do sieci wodociągowej (łącznie 69,3% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (w sumie 60,8% ocen dobrych i bardzo dobrych). Z wysoką oceną spotkały się również: pomoc społeczna (łącznie 55,4% ocen dobrych i bardzo dobrych), dostępność sieci gazowej (w sumie 55% ocen dobrych i bardzo dobrych), placówek usługowych (łącznie 53,6% ocen dobrych i bardzo dobrych), sieci kanalizacyjnej (w sumie 52,9% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz sieci Internet (łącznie 50% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najgorzej ankietowani ocenili sytuację na lokalnym rynku pracy (łącznie 75,3% ocen złych i bardzo złych) i mieszkaniowym (w sumie 52,1% ocen złych i bardzo złych), a także dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego (łącznie 37,3% ocen złych i bardzo złych) oraz dostępność i stan sieci drogowej (w sumie 35,5% ocen złych i bardzo złych).

Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi badanych na pytanie o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy.

Wykres 2. Problemy najczęściej dotykające rodziny zamieszkujące w gminie

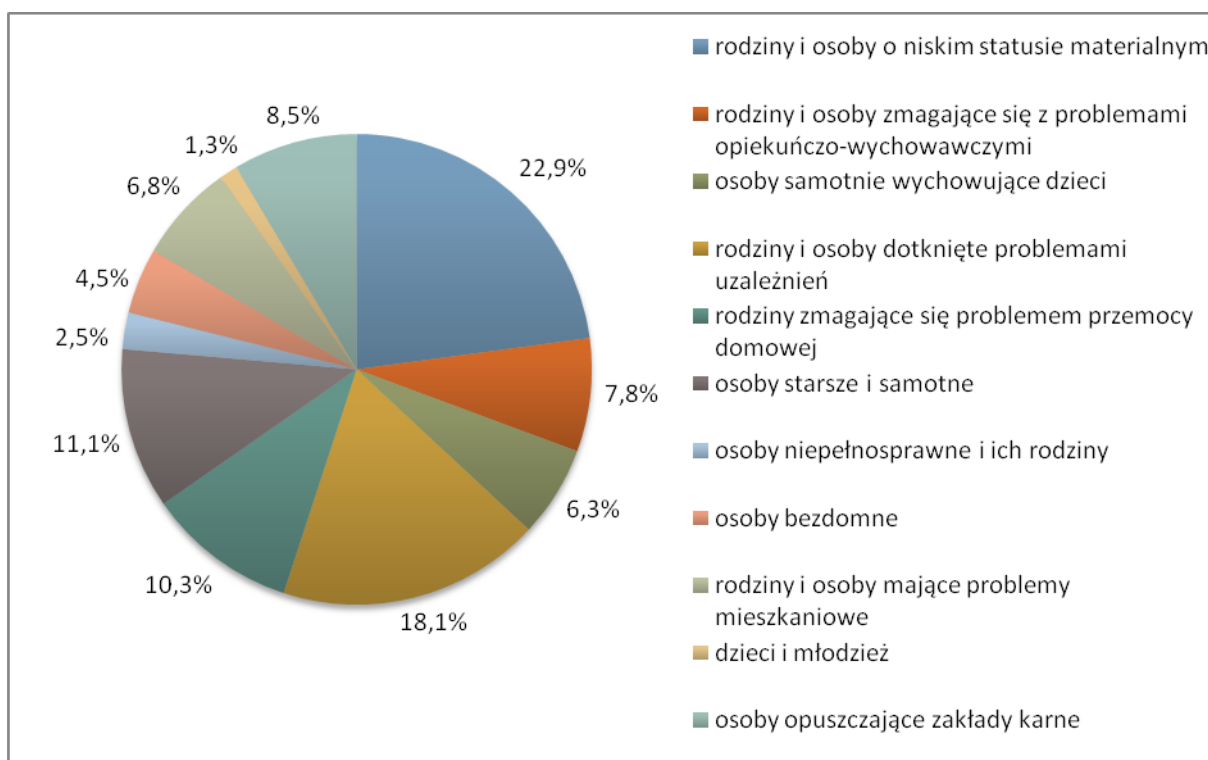

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (29,7%), alkoholizm (18,5%), a następnie ubóstwo (11,5%) oraz złe warunki mieszkaniowe (9,4%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

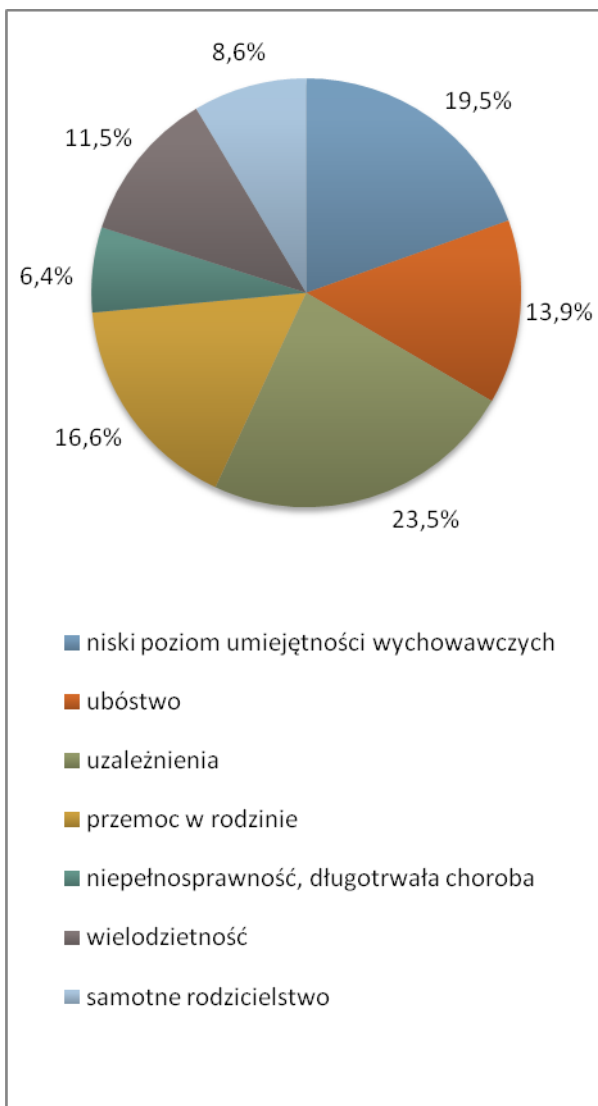

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

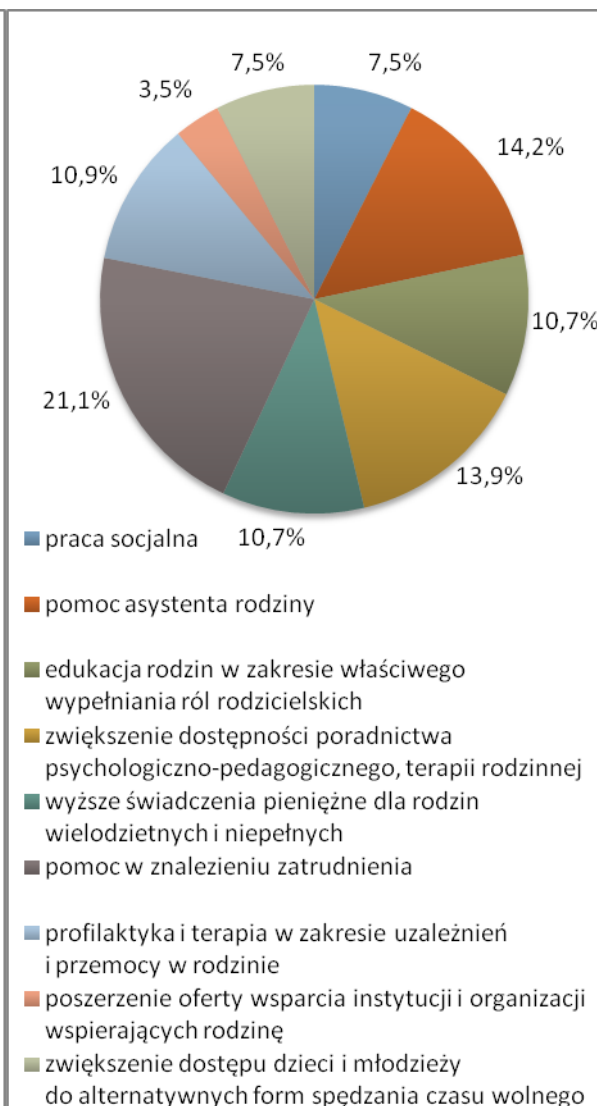
Najwięcej badanych (odpowiednio 22,9 i 18,1%) stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby o niskim statusie materialnym oraz dotknięte problemami uzależnień. Na kolejnych miejscach znalazły się osoby starsze i samotne (11,1%), rodziny zmagające się z problemem przemocy w rodzinie (10,3%), osoby opuszczające zakłady karne (8,5%) oraz rodziny mające problemy opiekuńczo-wychowawcze (7,8%).

Na poniższych wykresach przedstawiono odpowiedzi respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz wskazane przez nich działania, które przyniosłyby największą skuteczność w zapobieganiu i rozwiązywaniu tego problemu.

Wykres 4. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 5. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

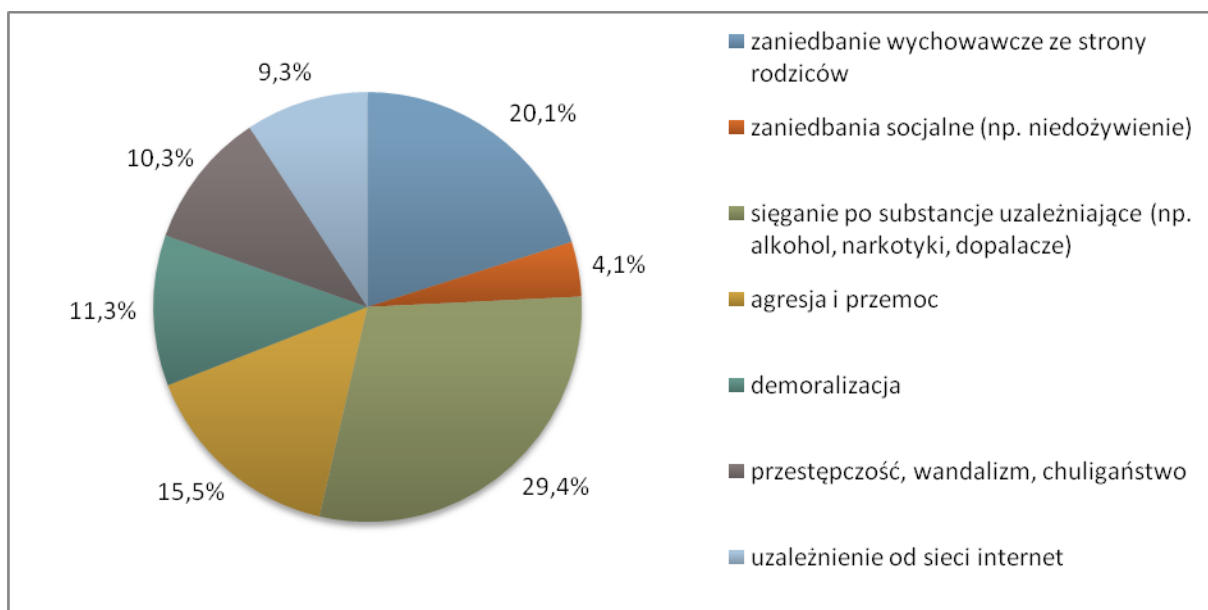
W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (23,5%) i niski poziom umiejętności wychowawczych (19,5%). Zdaniem respondentów duży wpływ na występowanie tego problemu mają również przemoc w rodzinie (16,6%), ubóstwo (13,9%) oraz wielodzietność (11,5%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (21,1%), a także zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny (14,2%) oraz

zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (13,9%).

Następne wykresy prezentują opinie respondentów na temat negatywnych zjawisk społecznych, na które narażone są dzieci i młodzież w gminie, problemów występujących w rodzinie i w środowisku lokalnym, które są ich najczęstszymi przyczynami, oraz działań, które mogłyby być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież.

Wykres 6. Negatywne zjawiska społeczne, na które narażone są dzieci i młodzież w gminie

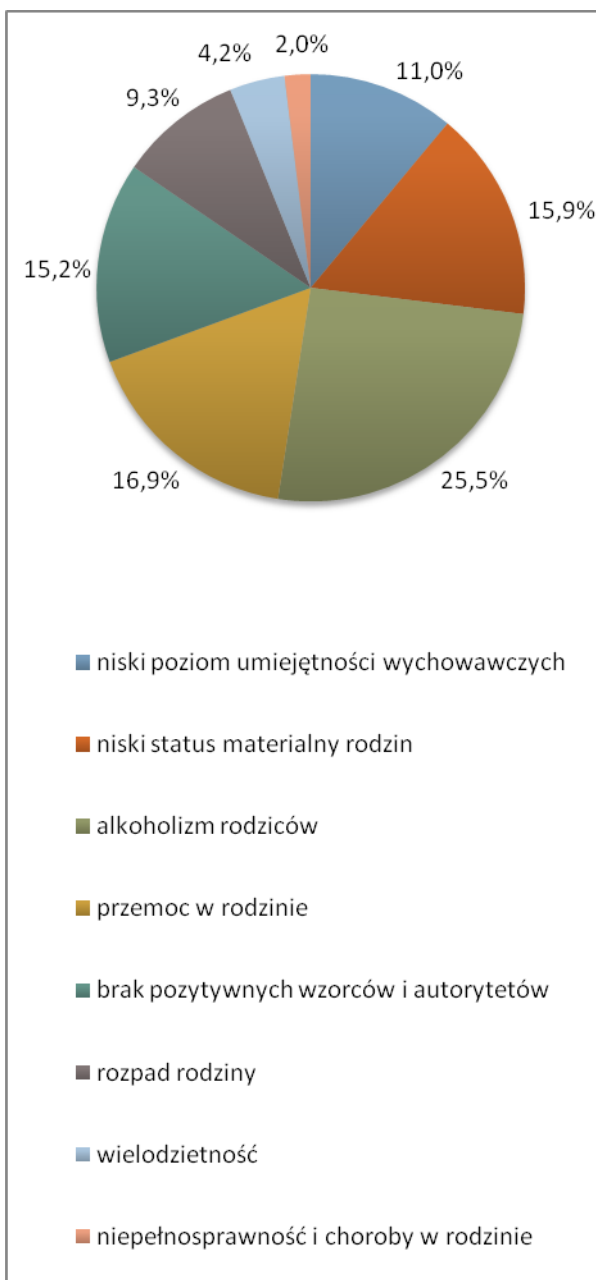

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki, dopalacze (29,4%), oraz zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (20,1%). Niepokojącymi problemami są również agresja i przemoc (15,5%).

Wykres 7. Problemy występujące w rodzinie, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy

Wykres 8. Problemy występujące w środowisku lokalnym, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy

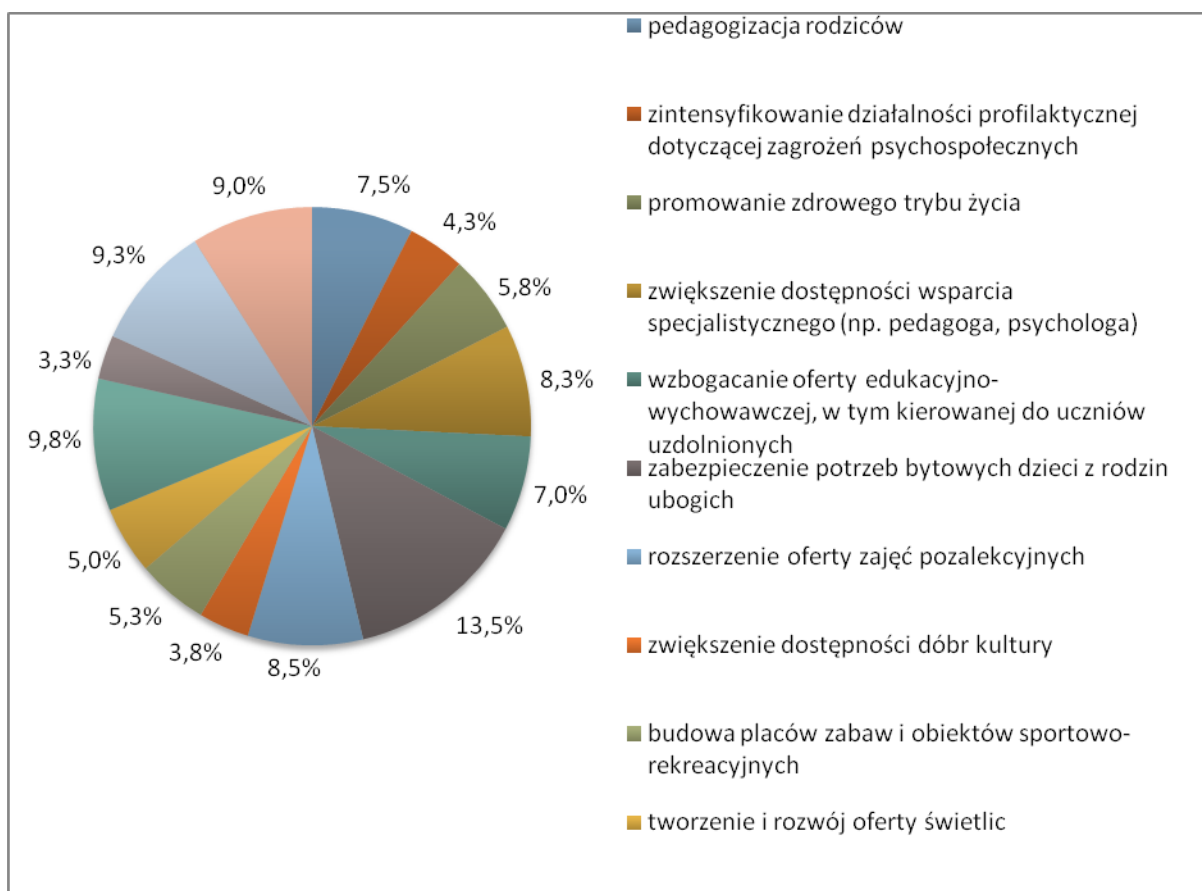

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Identyfikując problemy występujące w rodzinie, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy, ankietowani wskazali na alkoholizm rodziców (25,5%), a także przemoc w rodzinie (16,9%), niski status materialny rodzin (15,9%), brak pozytywnych wzorców i autorytetów (15,2%) oraz niski poziom umiejętności wychowawczych i rozpad rodziny (11%).

Szukając z kolei przyczyn negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży w problemach występujących w środowisku lokalnym, badani szczególną uwagę zwrócili na brak miejsc spotkań, np. klubów młodzieżowych (26,4%), brak perspektyw po zakończeniu edukacji (19,6%), ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych (13,3%) oraz brak odpowiedniego nadzoru ze strony służb społecznych i policji (10,3%).

Wykres 9. Działania mogące być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wskazując działania, jakie mogłyby być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie ankietowani podkreślili przede wszystkim potrzebę zabezpieczenia potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich (dożywianie, wyposażenie w podręczniki i pomoce szkolne, organizacja wypoczynku; 13,5%), organizowania miejsc spotkań dla młodzieży (9,8%), zwiększenia liczby patroli w miejscach publicznych w gminie (9,3%) oraz wpływania na dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy (9%).

3. POMOC I WSPARCIE RODZINY I DZIECKA W TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ

Główną instytucją, która świadczy w imieniu Gminy pomoc i wsparcie rodzinom i dzieciom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości. Prowadząc działalność w tym zakresie opiera się on na swoim statucie oraz realizuje zadania wynikające m.in. z takich aktów prawnych, jak: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o systemie oświaty, ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, ustawa o samorządzie gminnym, ustawa o finansach publicznych, a także uchwały Rady Miejskiej w Pakości oraz porozumienia zawarte z organami administracji rządowej oraz innymi podmiotami w celu wykonywania innych zadań gminy z zakresu pomocy społecznej.

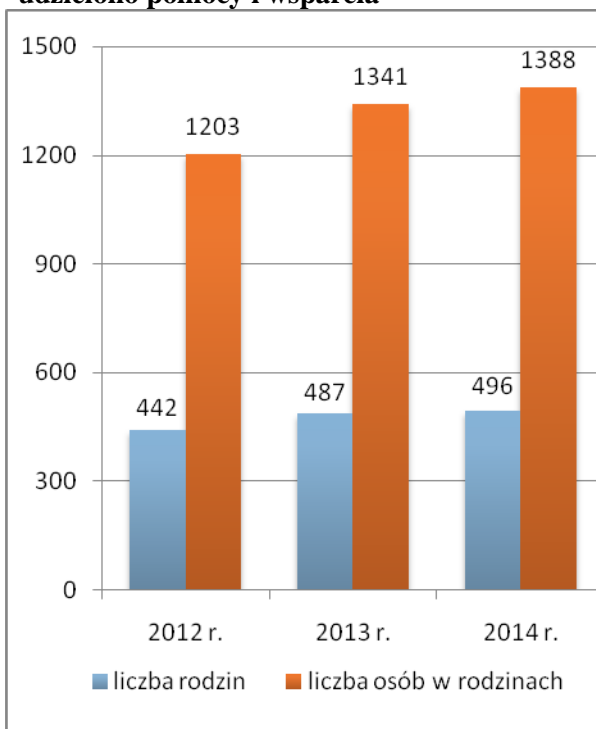
W latach 2012-2014 liczba osób w rodzinach, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie, zwiększała się z roku na rok (z 1.203 w 2012 r. do 1.388 w 2014 r.). W latach 2013-2014, w porównaniu z rokiem 2012, wzrosła również liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (1.112 w 2012 r., 1.258 w 2013 r. i 1.256 w 2014 r.). Istotny wpływ na to miało podwyższenie od 1 października 2012 roku kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, a także postępujące ubożenie mieszkańców gminy będące m.in. efektem bezrobocia oraz dziedziczenia ubóstwa.

W latach 2013-2014 liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy była wyższa niż w 2012 roku (407 w 2012 r., 452 w 2013 r., 441 w 2014 r.), podobnie jak liczba osób przebywających w tych rodzinach (1.112 w 2012 r., 1.258 w 2013 r., 1.256 w 2014 r.).

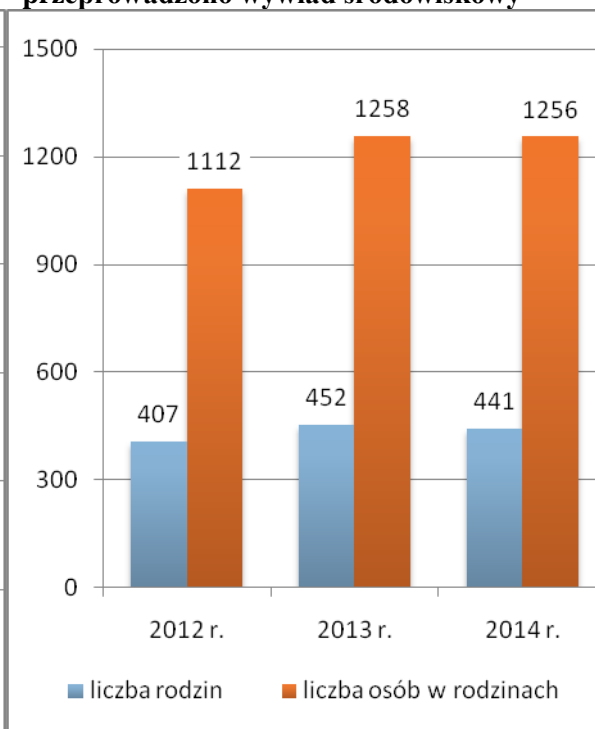
W latach 2013-2014 liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne, była znacznie wyższa niż w 2012 roku (992 w 2012 r., 1.174 w 2013 r., 1.172 w 2014 r.), natomiast liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie niepieniężne ulegała wahaniom (656 w 2012 r., 736 w 2013 r., 673 w 2014 r.). W obu przypadkach w 2015 roku przewiduje się wzrost; prognozowana liczba odbiorców świadczeń pieniężnych i niepieniężnych to odpowiednio 1.210 i 715 osób w rodzinach.

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 10. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2012-2014 udzielono pomocy i wsparcia

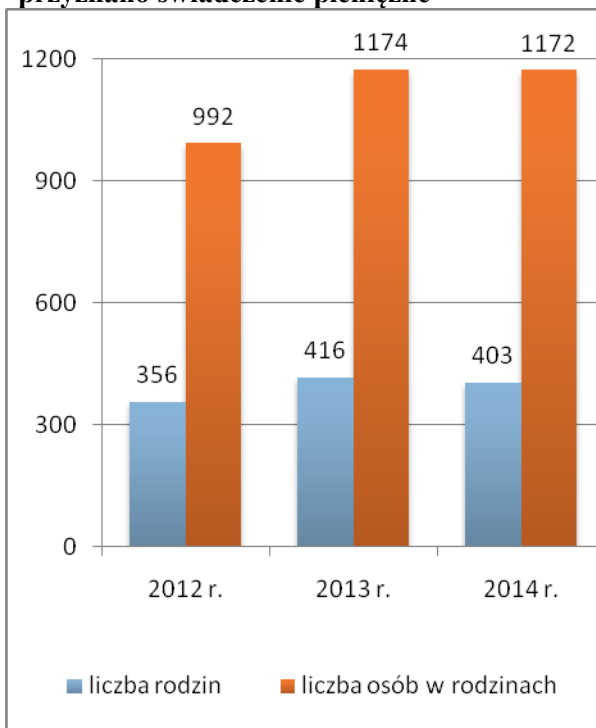

Wykres 11. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, z którymi w latach 2012-2014 przeprowadzono wywiad środowiskowy

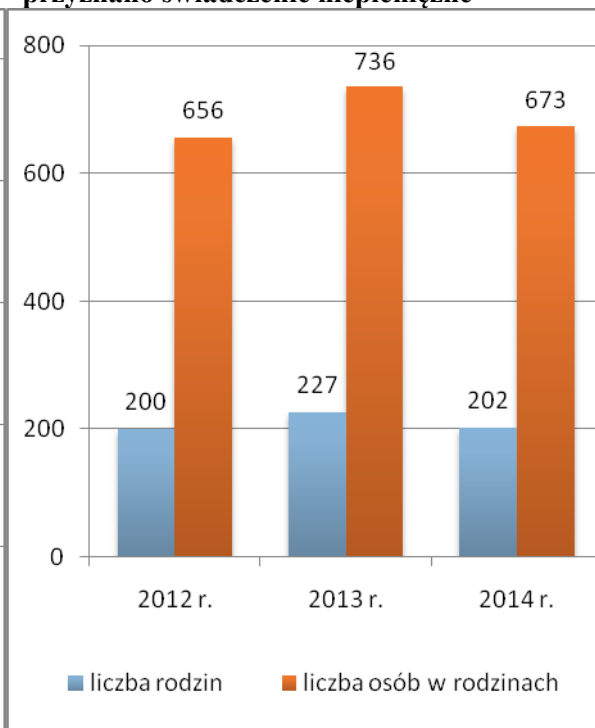

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

Wykres 12. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie pieniężne

Wykres 13. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

W analizowanym okresie udział osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, w ogóle mieszkańców gminy wykazywał tendencję wzrostową. W 2012 roku wyniósł on 11,2%, a w latach 2013-2014 po 12,7%.

Biorąc pod uwagę strukturę rodzin korzystających ze wsparcia OPS-u, najliczniejsze grupy w latach 2012-2014 stanowiły osoby samotne oraz rodziny dwu- i czteroosobowe. Wśród rodzin z dziećmi i rodzin niepełnych dominowały rodziny z jednym lub dwojgiem dzieci, a wśród rodzin emerytów i rencistów rodziny jedno- i dwuosobowe. Dane szczegółowe na ten temat przedstawia poniższa tabela.

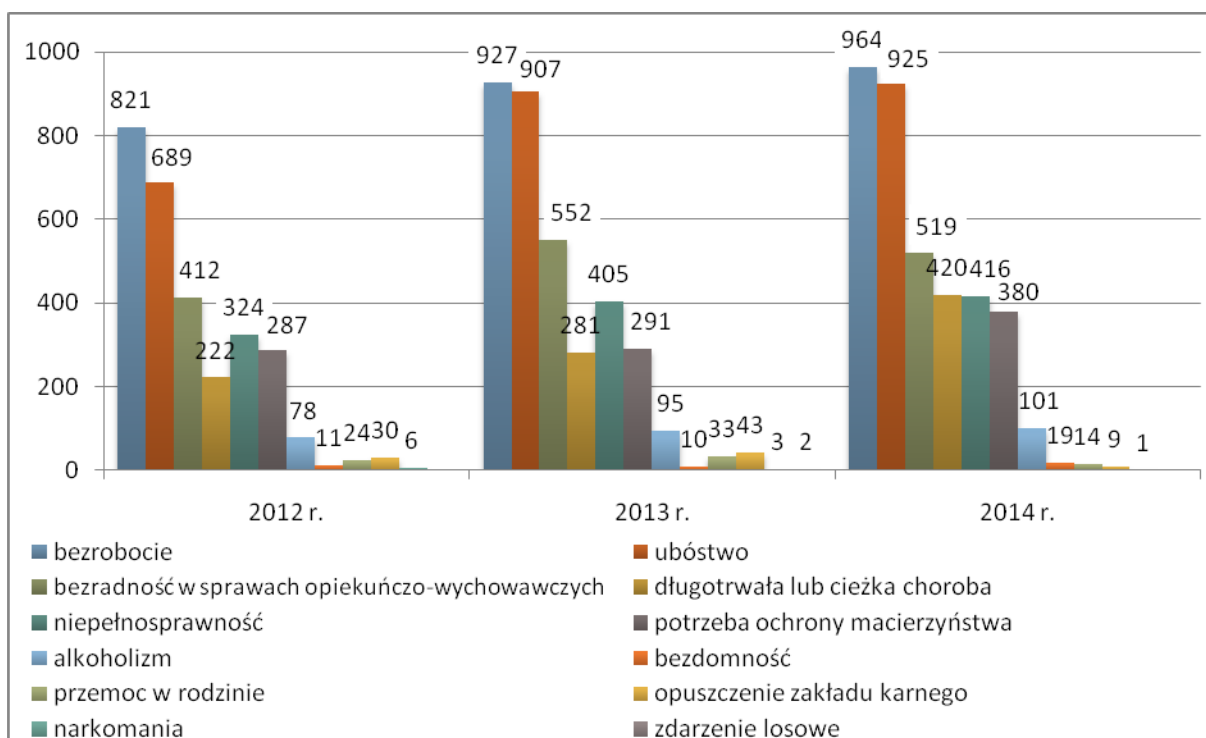
Tabela 2. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2012-2014

typy rodzin		liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
		2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
rodziny ogółem		442	487	496	1.188	1.341	1.388
o liczbie osób:	1	152	155	150	152	155	150
	2	73	88	95	146	176	190
	3	71	82	74	213	246	222
	4	72	84	95	288	336	380
	5	56	51	54	280	255	270
	6 i więcej	18	27	28	109	173	176
w tym: rodziny z dziećmi ogółem		215	239	242	854	941	970
o liczbie dzieci:	1	86	108	103	270	330	318
	2	72	76	86	286	315	362
	3	47	44	41	236	231	215
	4	7	9	10	43	52	62
	5	3	2	2	19	13	13
	6	0	0	0	0	0	0
	7 i więcej	0	0	0	0	0	0
rodziny niepełne ogółem		66	71	72	206	217	218
o liczbie dzieci:	1	37	43	44	94	101	104
	2	18	16	19	57	57	68
	3	8	7	6	36	31	27
	4 i więcej	3	5	3	19	28	19
rodziny emerytów i rencistów ogółem		83	96	103	166	210	247
o liczbie osób:	1	36	41	37	36	41	37
	2	27	27	32	54	54	64
	3	10	12	11	30	36	33
	4 i więcej	10	16	23	46	79	113

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2012-2014 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny zmagające się z bezrobociem i ubóstwem. Dość liczne grono stanowiły również osoby doświadczające bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dotknięte niepełnosprawnością i długotrwałą lub ciężką chorobą. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

W latach 2012-2014 liczba osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u z powodu bezrobocia i ubóstwa systematycznie zwiększała się (z odpowiednio 821 i 689 w 2012 r. do 964 i 925 w 2014 r.), pomimo odnotowanego w 2014 roku spadku bezrobocia w gminie. Wahaniom ulegała natomiast liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstw domowego (412 w 2012 r., 552 w 2013 r., 519 w 2014 r.). W opinii pracowników Ośrodka skala tego zjawiska w gminie będzie zwiększać się, a to z uwagi na fakt, iż zazwyczaj jest ono skutkiem długotrwałego bezrobocia i towarzyszących mu patologii, które bezpośrednio przekładają się na niewydolność rodzin.

W analizowanym okresie z roku na rok zwiększała się również liczba beneficjentów Ośrodka korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (z 222 w 2012 r. do 420 w 2014 r.), niepełnosprawności (z 324 w 2012 r. do 416 w 2014 r.), potrzeby ochrony macierzyństwa (z 287 w 2012 r. do 380 w 2014 r.) oraz alkoholizmu (z 78 w 2012 r. do 101 w 2014 r.). Rosnąca liczba osób objętych pomocą w związku z długotrwałą lub ciężką chorobą i niepełnosprawnością budzi niepokój z uwagi na ograniczone możliwości świadczenia przez OPS usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.

Warto podkreślić, że w 2014 roku wzrosła liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności (do 19), spadła natomiast liczba beneficjentów objętych wsparciem w związku z przemocą w rodzinie (do 14).

Udzielane przez OPS świadczenia pomocy społecznej miały głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2012-2014

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
pieniężne	zasiłek stały	44	54	56	422	497	541
	zasiłek okresowy	136	218	195	461	974	1.002
	zasiłek celowy	358	416	405	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	302	332	333	1.908	1.979	2.037
niepieniężne	posiłek	248	273	256	34.752	39.050	34.985
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	248	273	255	34.752	39.050	33.144
	schronienie	8	7	5	979	1.056	1.155
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	3	2	1	3	2	1
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	6	7	6	47	60	70

usługi	usługi opiekuńcze	28	25	23	7.654	6.920	6.714
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	32	41	23	1.608	2.158	1.246
	poradnictwo specjalistyczne	20*	0*	0*	X	X	X
	praca socjalna	223*	258*	145*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	5*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	27	30	51	X	X	X
	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny	12*	19*	15*	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	12* (1)	19* (1)	15* (1)	X	X	X
	odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	X	6	6	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2012-2014 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. Liczba osób nim objętych w latach 2013-2014 była wyższa niż w 2012 roku (358 w 2012 r., 416 w 2013 r. i 405 w 2014 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił natomiast posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (obowiązywał on do końca 2013 roku; na lata 2014-2020 Rada Ministrów przyjęła wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów

objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2012-2014 liczba osób objętych posiłkiem ulegała wahaniom (248 w 2012 r., 273 w 2013 r., 256 w 2014 r.).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Była ona prowadzona m.in. w oparciu o zawarte kontrakty socjalne, których liczba z roku na rok rosła (z 27 w 2012 r. do 51 w 2014 r.). W 2014 roku, w porównaniu z latami 2012-2013, liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, była niższa (223 w 2012 r., 258 w 2013 r., 145 w 2014 r.).

W analizowanym okresie OPS realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, zatrudniając 1 asystenta rodziny (część środków finansowych przeznaczonych na ten cel pochodziła z dotacji celowej otrzymanej w ramach rządowego programu wspierania rodziny systemu pieczy zastępczej). Asystent rodziny w 2014 r. pracował w 15 rodzinach. Warto w tym miejscu wspomnieć, iż przeciętny czas pracy asystenta z rodziną wynosi 30 miesięcy. W 2014 roku Ośrodek partycypował w kosztach pobytu dzieci z gminy w pieczy zastępczej, tj. w kosztach utrzymania dwojga dzieci w rodzinie zastępczej i czworga w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Poniesiony z tego tytułu wydatek wyniósł 14.400 zł.

W latach 2012-2014 w gminie świadczona była także pomoc dla uczniów w postaci stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych. Najczęściej wsparcie to kierowane jest do dzieci pochodzących z rodzin ubogich lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. dotkniętych bezrobociem, i służy zmniejszeniu różnic w dostępie do edukacji. Liczba osób nim objętych zwiększała się z roku na rok (254 w 2012 r., 331 w 2013 r., 338 w 2014 r.), a kwota udzielonych świadczeń wyniosła: 78.369,20 zł w 2012 roku, 132.177,80 zł w 2013 roku oraz 154.548 zł w 2014 roku. Warto dodać, iż w 2014 roku wysokość przyznanego stypendium socjalnego dla ucznia była uzależniona od wysokości dochodu na jednego członka rodziny i wynosiła odpowiednio: 127,20 zł, 169,60 zł i 212 zł na każde dziecko.

W 2014 roku w gminie realizowany był również rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych (w analizowanym roku z pomocy społecznej skorzystało w gminie 65 rodzin

wieloletnich i była to liczba o 1/3 większa niż w roku poprzednim). Koordynacją jego realizacji zajmował się OPS, który wydał uprawnionym 49 Kart Dużej Rodziny.

W ramach realizowanych zadań Ośrodek przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2012-2014 ogólna liczba udzielonych świadczeń spadała z roku na rok (z 19.065 w 2012 r. do 16.694 w 2014 r.). Z kolei liczba rodzin, które z nich korzystały, wzrosła w 2014 roku (do 915), na co wpływ miało wprowadzenie świadczenia w postaci zasiłku dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	14.552	12.866	12.617
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	3.318	3.167	2.867
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	1.094	684	328
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	X	160	3
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	X	28	27
zasiłek dla opiekunów			
liczba świadczeń	X	X	786
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	101	55	66
ogółem			
liczba rodzin	700	600	915
liczba świadczeń	19.065	16.960	16.694

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy (od 2013 roku) OPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. Liczba tych składek i ich wartość znacznie zmniejszyły się w 2014 roku (1.090 na kwotę 112.556 zł w 2012 r., 1.056 na kwotę 124.705 zł w 2013 r., 361 na kwotę 57.249 zł w 2014 r.).

Kolejną formę pomocy udzielaną przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2012-2014 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była na zbliżonym poziomie (65 w 2012 r., 73 w 2013 r., 69 w 2014 r.), podobnie jak liczba osób uprawnionych do tego świadczenia (105 w 2012 r., 102 w 2013 r., 100 w 2014 r.). Z roku na rok spadała natomiast liczba przyznanych świadczeń (z 1.405 w 2012 r. do 1.210 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba osób uprawnionych, którym przyznano świadczenia	105	102	100
liczba rodzin pobierających świadczenia	65	73	69
liczba przyznanych świadczeń	1.405	1.225	1.210

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

W latach 2012-2014 Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości przyznawał również dodatki mieszkaniowe. O tę formy pomocy ubiegają się m.in. rodzice samotnie wychowujący dzieci i rodziny w gospodarstwach wieloosobowych, bardzo często korzystający z innym form pomocy społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	258	270	259
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	2.416	2.594	2.527
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	440.813,48	491.742,10	456.524,32

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

W latach 2012-2014 liczba gospodarstw domowych, którym przyznano dodatki mieszkaniowe, ulegała wahaniom (258 w 2012 r., 270 w 2013 r., 259 w 2014 r.), podobnie jak liczba przyznanych dodatków (w 2.416 w 2012 r., 2.594 w 2013 r., 2.527 w 2014 r.) i kwot wydatkowanych na realizację tego zadania (440.813,48 zł w 2012 r., 491.742,10 zł w 2013 r.,

456.524,32 zł w 2014 r.). Prognozuje się, że po kolejnym wzroście kryterium dochodowego w marcu 2015 roku, liczba gospodarstw domowych objętych wsparciem w formie dodatków mieszkaniowych ulegnie zwiększeniu.

Warto dodać, iż w 2014 roku 162 gospodarstwa domowe w gminie otrzymały dodatki energetyczne na łączną kwotę 20.823,93 zł. Ta forma pomocy udzielana jest osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy lub ryczałt na zakup opału, które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

Pomoc i wsparcie rodzinom i dzieciom mieszkającym w gminie Pakość udzielają także inne podmioty wchodzące w skład infrastruktury socjalnej działającej na jej terenie i poza nim. Należą do nich m.in.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu, Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Inowrocławiu, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Inowrocławiu oraz Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaksicach oraz funkcjonujące w gminie świetlice: Świetlica socjoterapeutyczna przy Szkole Podstawowej w Pakości, Świetlice opiekuńczo-profilaktyczne w Kościelcu i Radłowie oraz Świetlica środowiskowa „Słoneczko” w Pakości.

Świetlica „Słoneczko” jest miejscem dziennego pobytu dla uczniów szkoły podstawowej, którzy wymagają wsparcia i pomocy w czasie wolnym od zajęć szkolnych. Wychowankami świetlicy są dzieci pochodzące ze środowisk z zaburzoną strukturą rodziny. Najczęściej niezaradność rodziców w opiece i wychowaniu dzieci łączy z innymi dysfunkcjami: nadużywaniem alkoholu, zaburzeniami systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, bezrobociem, przemocą, problemem w pełnieniu ról rodzicielskich czy niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego. W placówce prowadzone są w szczególności następujące działania: sprawowanie opieki dziennej nad dzieckiem polegającej na wspomaganiu i uzupełnianiu niektórych funkcji rodziny, udzielanie indywidualnej pomocy pedagogicznej w sytuacjach konfliktowych, kryzysach rodzinnych i szkolnych, udzielanie pomocy dydaktycznej, prowadzenie stałej pracy z rodziną dziecka i rodziny oraz podejmowanie współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

4. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ RODZINY I DZIECKA

W gminie Pakość oraz w jej sąsiedztwie funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny i dziecka. W obszarze oświaty funkcjonuje kilka placówek. Do przedszkoli i szkół należą: Przedszkole Publiczne w Pakości, Bawialnia Edukacyjna HOP-SIUP w Pakości, Zespół Placówek Oświatowych im. Armii Krajowej w Kościelcu z oddziałami przedszkolnymi, Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości, Gimnazjum im. Ewarysta Estkowskiego w Pakości oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II w Kościelcu.

Dzieci i młodzież oraz ich rodzice i nauczyciele z gminy mają również możliwość korzystania z oferty placówek funkcjonujących w Inowrocławiu. Jedną z nich jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która świadczy specjalistyczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną dzieciom, młodzieży, ich rodzicom i nauczycielom. Istotny punkt działalności Poradni stanowią zajęcia socjoterapeutyczne adresowane do dzieci i młodzieży z zaburzeniami w zachowaniu, mających trudności w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami, z niską samooceną, nieśmiały, nieradzących sobie ze stresem, sprawiających problemy w emocjonalnym i społecznym funkcjonowaniu, agresywnych.

Działalność kulturalną na terenie gminy prowadzą Ośrodek Kultury i Turystyki, Biblioteka Publiczna w Pakości oraz świetlice wiejskie. Ośrodek zajmuje się w szczególności edukacją kulturalną i wychowaniem poprzez sztukę, gromadzeniem, ochroną i udostępnianiem dóbr kultury, tworzeniem warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, rozbudzaniem i zaspokajaniem potrzeb kulturalnych, promowaniem lokalnych twórców oraz tworzeniem warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz popularyzacji walorów rekreacji ruchowej i turystyki. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży zajęcia plastyczne, wokalne i taneczne oraz sportowe w sekcji karate. Z kolei Biblioteka zajmuje się zaspokajaniem potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców gminy oraz gromadzeniem materiałów na temat regionu. Placówka podejmuje działania promujące czytelnictwo i kulturę, m.in. organizując spotkania z ciekawymi ludźmi. Jest także organizatorem wystaw, m.in. przedmiotów codziennego użytku pt. „Jak za dawnych lat” oraz konkursów literackich i plastycznych. Stałą ofertę Biblioteki stanowią adresowane głównie do dzieci i młodzieży „Wakacje w bibliotece”, „Ferie w bibliotece” oraz lekcje biblioteczne.

Działalność kulturalną w gminie wzbogaca oferta świetlic wiejskich, będących miejscem integracji lokalnej społeczności. Odbywają się w nich zebrania wiejskie, zajęcia

rozrywkowe i sportowe oraz imprezy okolicznościowe. Świetlice znajdują się w następujących miejscowościach: Ludwiniec, Radłowo, Rycerzewko, Rycerzewo i Wielowieś.

Działalność na rzecz dzieci i młodzieży w gminie prowadzą także zajmujące się upowszechnianiem sportu i rekreacji zespoły i kluby sportowe. Należą do nich m.in.: Klub Sportowy „Notecianka” Pakość, Miejsko-Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Pakości, Ludowy Zespół Sportowy Wielowieś, Ludowy Zespół Sportowy Kościelec, Ludowy Zespół Sportowy Radłowo, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Kościelcu, Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Sokół” w Pakości oraz Dance & Fight Club Pakość. Korzystają one z dostępnej na terenie gminy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, na którą składają się: Stadion Miejski im. Mariana Malinowskiego w Pakości, sala gimnastyczna w Ośrodku Kultury i Turystyki w Pakości, dwa Kompleksy boisk „Orlik” w Pakości, Park Kulturowy – Kalwaria Pakoska w Pakości, sala gimnastyczna i boisko szkolne przy Gimnazjum im. Ewarysta Estkowskiego w Pakości, boisko piłkarskie LZS Kościelec, boisko piłkarskie LZS Radłowo, boisko piłkarskie LZS Wielowieś, plac zabaw dla dzieci w Pakości oraz plaża nad Jeziorem Pakoskim.

Zagospodarowaniem czasu wolnego dzieci i młodzieży z gminy (w szczególności pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych) zajmują się także funkcjonujące na jej terenie świetlice: Świetlica socjoterapeutyczna przy Szkole Podstawowej w Pakości, Świetlice opiekuńczo-profilaktyczne w Kościelcu i Radłowie oraz Świetlica środowiskowa „Słoneczko” przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Pakości. Placówki są miejscami dziennego pobytu dla dzieci i młodzieży, m.in. pochodzących z rodzin z zaburzoną strukturą, w których obok niezaradności rodziców w opiece i wychowaniu dzieci, występują takie problemy, jak: nadużywanie alkoholu, zaburzenia systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, bezrobocie, przemoc, problem w pełnieniu ról rodzicielskich czy niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego. W świetlicach prowadzone są w szczególności następujące działania: sprawowanie opieki dziennej nad dzieckiem polegającej na wspomaganiu i uzupełnianiu niektórych funkcji rodziny, udzielanie indywidualnej pomocy pedagogicznej w sytuacjach konfliktowych, kryzysach rodzinnych i szkolnych, udzielanie pomocy dydaktycznej, prowadzenie stałej pracy z rodziną dziecka i rodziny oraz podejmowanie współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Opiekę zdrowotną w gminie świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Sp. jawna w Pakości, Niepubliczny Zakład Rehabilitacji Leczniczej „Rehdul” Ryszard Dulęba w Pakości oraz Gabinet Stomatologiczny „Tworkowscy Stomatologia” w Pakości. Świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych dla mieszkańców gminy realizuje Szpital Wielospecjalistyczny im. dr Ludwika Błażka w Inowrocławiu.

Profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie zajmują się z kolei: działające w Pakości – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt konsultacyjny ds. uzależnień, terapeuci dla dorosłych i dzieci z problemem alkoholowym, Grupa wsparcia dla współuzależnionych, Grupa Anonimowych Alkoholików „Odważa”, Gminny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Świetlica środowiskowa „Słoneczko”, Świetlica socjoterapeutyczna przy Szkole Podstawowej w Pakości, a także Świetlice opiekuńczo-profilaktyczne w Kościelcu i Radłowie, gminne placówki oświatowe oraz funkcjonujące poza gminą – Ośrodek Profilaktyki, Wczesnej Terapii Uzależnień i Opieki nad Nietrzeźwymi w Inowrocławiu, Odwykowo-Psychiatryczny Ośrodek Leczniczy Grabicz i Karnowski i Partnerzy Psychiatrzy, Spółka Partnerska w Inowrocławiu, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Inowrocławiu, Ośrodek Psychoterapii i Psychoedukacji „Kontakt” w Inowrocławiu, Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych, Oddział Leczenia Uzależnień w Świeciu, Państwowy Szpital Kliniczny Akademii Medycznej, Katedra i Klinika Psychiatrii, Oddział Leczenia Uzależnień w Bydgoszczy, Punkty Konsultacyjno-Diagnostyczne w Toruniu i Bydgoszczy, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Inowrocławiu oraz Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaksicach.

Komisariat Policji w Pakości odpowiada za bezpieczeństwo publiczne w gminie, a sprawowaniem kurateli sądowej zajmuje się I i II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowniczej przy Sądzie Rejonowym w Inowrocławiu.

Jak już wspomniano szeroko rozumianą infrastrukturę socjalną działającą na rzecz rodziny i dziecka w gminie tworzą: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości, Świetlica Środowiskowa „Słoneczko”, Świetlica socjoterapeutyczna przy Szkole Podstawowej w Pakości oraz Świetlice opiekuńczo-profilaktyczne w Kościelcu i Radłowie, funkcjonujące w Inowrocławiu – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, a także znajdujący się w Jaksicach Specjalistyczny

Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. Z kolei instytucją rynku pracy, która udziela wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem, jest Powiatowy Urząd Pracy w Inowrocławiu.

Jeśli chodzi o sektor pozarządowy, obok funkcjonujących w gminie zespołów i klubów sportowych, istotną rolę w zakresie wspierania rodziny i dziecka odgrywają w szczególności: Stowarzyszenie na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny „Kraina Rozwoju” w Pakości oraz Stowarzyszenie „Pomocna dłoń” w Pakości.

IV. CELE I ZADANIA

Celem głównym Programu Wspierania Rodziny Gminy Pakość na lata 2016-2018 jest **stworzenie zintegrowanego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych**. Osiągnięcie tak sformułowanego celu wymaga wdrożenia wyznaczonych celów operacyjnych oraz zadań. Zostały one ujęte w przedstawionym poniżej w formie zestawień tabelarycznych harmonogramie, w którym uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, czas ich wdrożenia oraz wskaźniki monitoringowe.

Cel operacyjny 1. Podnoszenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny oraz promowanie jej prawidłowego modelu			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Doskonalenie form pracy socjalnej z rodziną	OPS	2016-2018	liczba osób objętych pracą socjalną
2. Zapewnienie większego dostępu do opieki ze strony asystenta rodziny	OPS, Urząd Miejski	2016-2018	liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych opieką
3. Ustanawianie, w razie potrzeby, rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń	OPS, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba rodzin wspierających oraz liczba rodzin przez nie wspieranych
4. Zapewnienie szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, konsultacji, treningu umiejętności wychowawczych, terapii rodzinnej i mediacji	OPS, GKRPA, Punkt Konsultacyjny, PCPR, Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba osób objętych poszczególnymi formami wsparcia, w tym poradnictwem specjalistycznym
5. Tworzenie grup wsparcia dla rodzin, w tym samopomocowych dla osób samotnie	OPS, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba grup wsparcia oraz liczba osób w nich uczestniczących

wychowujących dzieci			
6. Wzmacnianie więzi rodzinnych, m.in. poprzez organizowanie środowiskowych imprez integracyjnych	Urząd Miejski, OPS, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne	2016-2018	liczba imprez oraz liczba osób w nich uczestniczących
7. Wspieranie interdyscyplinarne rodzin oraz zapewnić dostęp do szkoleń dla osób mających świadczyć wsparcie interdyscyplinarne	OPS, GKRPA, Punkt Konsultacyjny, PCPR, Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, zakłady opieki zdrowotnej, Policja, Sąd Rejonowy, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba powołanych grup roboczych oraz liczba rodzin objętych wsparciem Interdyscyplinarnym, liczba szkoleń oraz liczba osób w nich uczestniczących
8. Opracowywanie i realizowanie środowiskowych programów i projektów na rzecz rodzin, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej	Jednostki organizacyjne gminy, w tym OPS i placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba programów i projektów oraz liczba osób nimi objętych
9. Zintegrowanie podejmowanych działań poprzez stałą współpracę podmiotów działających na rzecz rodziny	Jednostki organizacyjne gminy, w tym OPS, GKRPA, Punkt Konsultacyjny, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, PCPR, Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, zakłady opieki zdrowotnej, Policja, Sąd Rejonowy, organizacje pozarządowe, kościoły	2016-2018	liczba podmiotów współpracujących na rzecz rodziny

Cel operacyjny 2. Wspieranie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Udzielanie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom ubogim	OPS, placówki oświatowe	2016-2018	liczba udzielonych świadczeń oraz liczba osób nimi objętych
2. Upowszechnianie wśród rodzin dotkniętych bezrobociem ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach i zatrudnieniu socjalnym	Urząd Miejski, OPS, Powiatowy Urząd Pracy	2016-2018	liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych różnymi formami wsparcia
3. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz rodzin ubogich oraz promowanie wśród rodzin zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw i samopomocy	OPS, Urząd Miejski, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba akcji charytatywnych i promocyjnych
4. Udzielanie wsparcia dzieciom z rodzin ubogich, m.in. organizowanie dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, zapewnienie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego	OPS, Urząd Miejski, placówki oświatowe, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem
5. Rozwijanie w gminie mieszkalnictwa komunalnego, w tym socjalnego	Urząd Miejski	2016-2018	liczba mieszkań komunalnych, w tym socjalnych

Cel operacyjny 3. Zaspakajanie potrzeb zdrowotnych rodziny oraz zapewnienie jej bezpieczeństwa publicznego			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Promowanie zdrowego stylu życia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej	Urząd Miejski, OPS, GKRPA, zakłady opieki zdrowotnej, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2016-2018	liczba przedsięwzięć z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej oraz liczba programów zdrowotnych
2. Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki medycznej oraz zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego	Urząd Miejski, zakłady opieki zdrowotnej	2016-2018	liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi
3. Zwiększenie dostępności wsparcia dla rodzin z dziećmi dotkniętymi niepełnosprawnością, w tym w formie poradnictwa i rehabilitacji	OPS, Urząd Miejski, PCPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba rodzin objętych poradnictwem oraz liczba osób objętych rehabilitacją
4. Monitorowanie rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań zgodnie z uchwalonymi programami w tym zakresie	Urząd Miejski, OPS, GKRPA, Punkt Konsultacyjny, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, PCPR, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, inne ośrodki wsparcia, placówki leczenia uzależnień, specjaliści, grupy samopomocowe, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Policja, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba rodzin objętych monitoringiem, liczba rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz liczba osób objętych wsparciem

5. Prowadzenie działań profilaktyczno-informacyjnych i edukacyjnych z zakresu zapobiegania przestępczości	Urząd Miejski, Policja, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2016-2018	liczba przedsięwzięć profilaktyczno-informacyjnych i edukacyjnych
6. Rozwijanie systemu monitoringu miejskiego, patrołowanie i wizytowanie miejsc publicznych oraz poprawianie bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych	Urząd Miejski, Policja	2016-2018	stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze

Cel operacyjny 4.

Wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Podnoszenie jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i programy nauczania	Urząd Miejski, placówki oświatowe	2016-2018	liczba nauczycieli i pedagogów doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe oraz liczba doposażonych placówek oświatowych
2. Zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej w gminie m.in. poprzez uelastycznienie czasu pracy placówek przedszkolnych, oraz zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3	Urząd Miejski, placówki przedszkolne	2016-2018	liczba dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych oraz objętych opieką żłobka

<p>3. Organizowanie zajęć i spotkań profilaktyczno-wychowawczych i edukacyjnych oraz opracowywanie i realizowanie programów w tym zakresie</p>	<p>OPS, GKRPA, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, Policja</p>	<p>2016-2018</p>	<p>liczba zajęć i spotkań oraz liczba osób w nich uczestniczących, liczba programów oraz liczba osób nimi objętych</p>
<p>4. Rozwijanie sieci i oferty (m.in. o elementy socjoterapii) placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlic środowiskowych, socjoterapeutycznych i opiekuńczo-profilaktycznych</p>	<p>Urząd Miejski, OPS, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży</p>	<p>2016-2018</p>	<p>liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających</p>
<p>5. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, dofinansowanie udziału w wycieczkach, kulturze, sporcie i rekreacji, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia, zasiłki szkolne)</p>	<p>Urząd Miejski, OPS, placówki oświatowe, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, wolontariusze</p>	<p>2016-2018</p>	<p>liczba przyznanych świadczeń oraz liczba osób objętych pomocą stypendialną i zasiłkami szkolnymi</p>
<p>6. Zwiększenie dostępności kształcenia dla dzieci niepełnosprawnych poprzez tworzenie grup i klas integracyjnych, prowadzenie nauczania indywidualnego, likwidowanie barier architektonicznych, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły</p>	<p>Urząd Miejski, OPS, placówki oświatowe, PCPR</p>	<p>2016-2018</p>	<p>liczba grup i klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających, liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym, liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, liczba dzieci dowożonych do szkół</p>

7. Wzbogacanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych	Urząd Miejski, OPS, GKRPA, placówki oświatowe, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, organizacje pozarządowe	2016-2018	liczba organizowanych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz liczba osób nimi objętych
8. Rozwijanie w gminie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego (w tym sportowo-rekreacyjnej) i zwiększenie jej bezpłatnej dostępności	Urząd Miejski, jednostki organizacyjne gminy	2016-2018	liczba nowych obiektów umożliwiających spędzanie czasu wolnego oraz liczba osób z nich korzystających
9. Upowszechnianie wolontariatu wśród dzieci i młodzieży	Urząd Miejski, jednostki organizacyjne gminy, wolontariusze	2016-2018	liczba wolontariuszy

Cel operacyjny 5.

Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz umożliwienie im powrotu do rodzin biologicznych

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej formie pieczy zastępczej	OPS, PCPR	2016-2018	liczba osób umieszczonych w pieczy zastępczej oraz wysokość środków na pokrycie ich pobytu
2. Podejmowanie współpracy z rodziną biologiczną w zakresie opracowania planu pracy zbieżnego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej	OPS, PCPR, koordynatorzy pieczy zastępczej i całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze	2016-2018	liczba opracowanych planów pracy oraz liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych
3. Podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny	OPS, PCPR, koordynatorzy pieczy zastępczej i całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny	2016-2018	liczba podmiotów współpracujących na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej

biologicznej			
--------------	--	--	--

V. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu Wspierania Rodziny Gminy Pakość na lata 2016-2018 będzie finansowana:

- z budżetu gminy,
- ze środków samorządu powiatowego,
- z dotacji z budżetu państwa na realizację zadań własnych gminy,
- z dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych gminie,
- z programów rządowych z zakresu wspierania rodziny,
- z funduszy zewnętrznych, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- ze środków pozyskanych z innych źródeł.

Na realizację Programu w 2016 roku przewidziano w budżecie m.in. następujące środki finansowe:

- Rozdział 85204 – Rodziny zastępcze: 2.724.020,00 zł, (budżet Powiatu Inowrocławskiego)
- Rozdział 85206 – Wspieranie rodziny: 110.619,00 zł.

Wysokość środków finansowych na realizację Programu w latach 2017-2018 zostanie ujęta w przyjmowanej corocznie uchwale budżetowej Rady Miejskiej.

VI. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem realizacji Programu Wspierania Rodziny Gminy Pakość na lata 2016-2018 będzie Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości. Sformułowane w dokumencie zadania będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Monitoring i ewaluacja Programu, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji na temat realizowanych bądź zrealizowanych już zadań, będą prowadzone corocznie. Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych zadań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej

natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Do oceny wdrożenia sformułowanych w Programie zadań zostaną wykorzystane wyznaczone w dokumencie wskaźniki monitoringowe.

W terminie do 31 marca każdego roku Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej przedstawi Burmistrzowi Pakości, a następnie Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji Programu wraz z rocznym sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdanie zostanie sporządzone na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów biorących udział w realizacji Programu.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Zasoby ankietowanych placówek oświatowych.....	8
Tabela 2. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2012-2014.....	21
Tabela 3. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2012-2014.....	23
Tabela 4. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014.....	26
Tabela 5. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2012-2014	27
Tabela 6. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014	27

Wykresy:

Wykres 1. Warunki życia w gminie	12
Wykres 2. Problemy najczęściej dotykające rodziny zamieszkujące w gminie.....	13
Wykres 3. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie.....	14
Wykres 4. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	15
Wykres 5. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	15
Wykres 6. Negatywne zjawiska społeczne, na które narażone są dzieci i młodzież w gminie	16
Wykres 7. Problemy występujące w rodzinie, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy	17
Wykres 8. Problemy występujące w środowisku lokalnym, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy.....	17
Wykres 9. Działania mogące być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie	18
Wykres 10. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2012-2014 udzielono pomocy i wsparcia	20
Wykres 11. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, z którymi w latach 2012-2014 przeprowadzono wywiad środowiskowy.....	20
Wykres 12. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie pieniężne	20

Wykres 13. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie niepieniężne	20
Wykres 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014 (liczba osób w rodzinach).....	22